

BRUTO DOMAĆI PROIZVOD CRNE GORE ZA 2008. GODINU

GROSS DOMESTIC PRODUCT OF MONTENEGRO IN 2008

Nastavljajući dalji rad na obračunu bruto domaćeg proizvoda (BDP) i usklađivanju metodologije obračuna sa SNA'93 i ESA'95 metodologijama, MONSTAT je tokom obračuna za 2007. i 2008. godinu, primijenio unaprijeđenu tehniku koristeći okvir ponude i upotrebe roba i usluga.

Okvir ponude i upotrebe služi kao provjera konzistentnosti statistike tokova roba i usluga dobijenih iz različitih statističkih izvora (istraživanja u industriji, anketa o potrošnji domaćinstava, istraživanja o investicijama, statistika spoljne trgovine i druge statistike). Korišćena tehnika okvira ponude i upotrebe roba i usluga rezultira konzistentnim BDP-om sa proizvodne i potrošne strane za 2007. i 2008. godinu.

U ovom saopštenju objavljuju se rezultati obračunatog BDP-a za 2008. godinu, kao i rezultati sveobuhvatne revizije BDP-a¹ za 2007. godinu. Revidirani podaci za 2007. godinu zasnovani su na izvorima podataka koji su kompletniji i detaljniji a samim tim pouzdaniji od prethodno korišćenih. U cilju poboljšanja tačnosti procjena o uvozu i izvozu roba, koristio se specijalni trgovinski sistem.

Bruto domaći proizvod Crne Gore u 2008. godini iznosi 3 085,6 miliona EUR-a, dok je u 2007. godini iznosio 2 680,5 miliona EUR-a.

Bruto domaći proizvod po stanovniku u 2008. godini iznosi 4 908 EUR-a, dok je za 2007. godinu iznosio 4 280 EUR-a.

Realni rast bruto domaćeg proizvoda u 2008. godini iznosi 6,9%.

Continuing with work on compilation of gross domestic product (GDP) and harmonization with SNA'93 and ESA'95 methodologies, MONSTAT has implemented, for compilation of GDP for 2007 and 2008, improved technique using the supply and use (SU) framework.

The SU framework checks the consistency of statistics on flows of goods and services obtained from quite different kinds of statistical sources (industrial surveys, household expenditure survey, investment surveys, foreign trade statistics and other statistics). The supply and use framework technique used results in consistent GDP by production and by expenditure approach for 2007 and 2008.

This GDP release presents data on GDP for 2008 and results from the comprehensive revision of GDP² for 2007. Figures for 2007 are revised to reflect source data that are more complete, more detailed, and otherwise more reliable than those previously available. In order to improve the accuracy of the imports and exports of goods estimates, the special trade for recording was used.

Gross Domestic Product of Montenegro in 2008 amount in total 3 085,6 million EUR and for 2007 is 2 680,5 million EUR.

Gross Domestic Product per capita in 2008 is EUR 4 907 and for 2007 is 4 280 EUR.

Real Gross domestic product growth increase in 2008 by 6,9%.

¹ Prethodno objavljeni podatak o BDP-u za 2007. godinu je 2,8 milijarde eura

² Previously published figure of GDP for 2007 is 2,8 billions euro.

1. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (BDP)
GROSS DOMESTIC PRODUCT (GDP)

	2007	2008
1. Bruto domaći proizvod, tržišne cijene (tekuće cijene), mil. EUR <i>Gross domestic product, market prices (at current prices), mill. EUR</i>	2 680	3 086
2. Stanovništvo (u hilj.), procjena sredinom godine <i>Population (in thous.), mid-year estimate</i>	626.2	628.8
3. Bruto domaći proizvod po stanovniku u EUR <i>Gross domestic product per capita in EUR</i> $3 = (1/2)$	4 280	4 908
4. Bruto domaći proizvod u stalnim cijenama (u cijenama prethodne godine), mil. EUR <i>Gross domestic product at constant prices (at prices of previous year), mill. EUR</i>		2 866
5. Realni rast BDP-a (%) <i>(BDP u stalnim cijenama tekuće god. / BDP u tekućim cijenama prethodne god. x 100) - 100</i> <i>Real growth rate of GDP (%)</i> <i>(GDP at constant prices in current year / GDP at current prices in previous year x 100) - 100</i>	10.7*	6.9
6. Nominalni rast BDP-a (%) <i>(BDP u tekućim cijenama tekuće god. / BDP u tekućim cijenama prethodne god. x 100) - 100</i> <i>Nominal growth of GDP-a (%)</i> <i>(GDP at current prices in current year / GDP at current prices in previous year x 100) - 100</i>		15.1
7. BDP deflator (%) <i>(BDP u tekućim cijenama tekuće godine / BDP u stalnim cijenama tekuće godine x 100) - 100</i> <i>GDP deflator (%)</i> <i>(GDP at current prices in current year / GDP at constant prices in current year x 100) - 100</i> $7 = (1/4 \times 100) - 100$		7.7

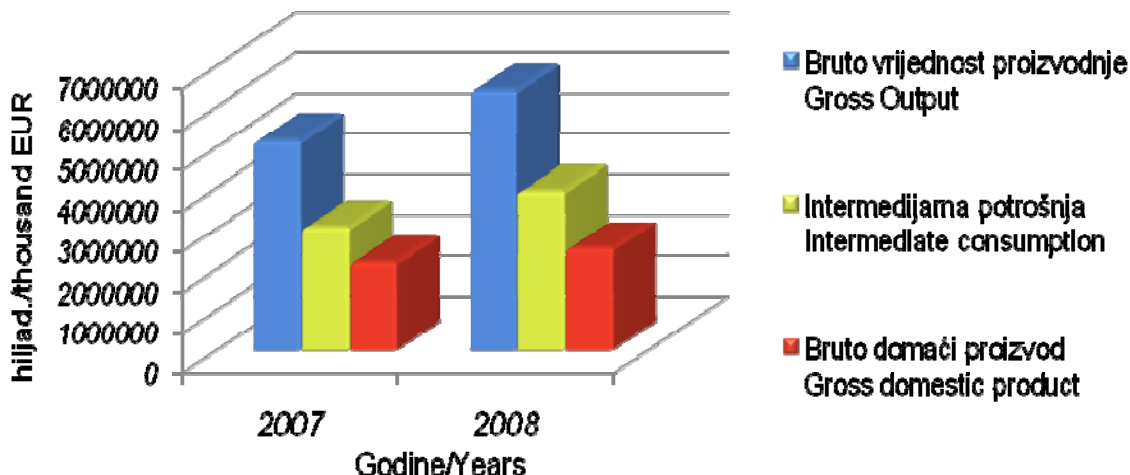
* Stopa rasta za 2007. godinu publikovana je na osnovu rezultata obračuna iz prethodne godine/Real growth rate for 2007 is published based on compilation results from previous year.

2. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD – PROIZVODNA METODA (TEKUĆE CIJENE)
GROSS DOMESTIC PRODUCT – PRODUCTION APPROACH (CURRENT PRICES)

u hilj. EUR / Value, thous. EUR

	2007	2008
1. Bruto vrijednost proizvodnje <i>Gross output</i>	5 135 352	6 366 316
2. Intermedijarna potrošnja <i>Intermediate consumption</i>	3 004 090	3 889 724
3. Bruto dodata vrijednost u osnovnim cijenama <i>Gross value added at basic prices</i> $3 = (1 - 2)$	2 131 262	2 476 592
4. Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode <i>Taxes on products less subsidies on products</i>	549 205	609 029
5. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD u tekućim cijenama (tržišne cijene) <i>GROSS DOMESTIC PRODUCT at current prices (at market prices)</i> $5 = (3 + 4)$	2 680 467	3 085 621

GRAFIKON 1. BRUTO VRIJEDNOST PROIZVODNJE, INTERMEDIJARNA POTROŠNJA I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD, 2007 - 2008. GODINA
GRAPH 1. GROSS OUTPUT, INTERMEDIATE CONSUMPTION AND GROSS DOMESTIC PRODUCT, 2007 - 2008

3. BRUTO VRIJEDNOST PROIZVODNJE I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD U TEKUĆIM CIJENAMA, 2007 - 2008. GODINA
GROSS OUTPUT AND GROSS DOMESTIC PRODUCT AT CURRENT PRICES, 2007 – 2008

u hilj. EUR / Value, thous. EUR

KD ³ NACE – Rev. 1 ⁴		Bruto vrijednost proizvodnje Gross output		Intermedijarna potrošnja Intermediate consumption		Bruto dodata vrijednost Gross value added	
		2007	2008	2007	2008	2007	2008
A+B <i>A+B</i>	Poljoprivreda, lov, šumarstvo i ribarstvo <i>Agriculture, hunting, forestry and fishing</i>	313 403	368 970	119 280	138 471	194 123	230 499
V <i>C</i>	Vađenje rude i kamena <i>Mining and quarrying</i>	77 558	94 213	45 889	56 775	31 669	37 438
G <i>D</i>	Prerađivačka industrija <i>Manufacturing</i>	819 943	934 398	675 017	767 927	144 926	166 471
D <i>E</i>	Proizvodnja i snabdijevanje el. energijom, gasom i vodom <i>Electricity, gas and water supply</i>	284 192	309 552	171 040	180 448	113 152	129 104
Đ <i>F</i>	Građevinarstvo <i>Construction</i>	510 980	850 971	355 872	660 221	155 108	190 750
E <i>G</i>	Trgovina na veliko i trgovina na malo; opravka motornih vozila, motocikala i predmeta za ličnu upotrebu i domaćinstvo <i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles, motorcycles and personal and household goods</i>	811 969	939 756	454 735	557 340	357 234	382 416
Ž <i>H</i>	Hoteli i restorani <i>Hotels and restaurants</i>	301 258	330 412	183 702	197 661	117 556	132 751
Z <i>I</i>	Saobraćaj, skladištenje i veze <i>Transport, storage and communication</i>	612 763	697 069	374 215	408 182	238 548	288 887
I <i>J</i>	Finansijsko posredovanje <i>Financial intermediation</i>	182 611	205 653	79 641	86 063	102 970	119 590
J <i>K</i>	Aktivnosti u vezi s nekretninama, iznajmljivanje i poslovne aktivnosti <i>Real estate, renting and business activities</i>	516 840	740 133	261 260	488 688	255 580	251 445
K <i>L</i>	Državna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje <i>Public administration and defence; compulsory social security</i>	318 760	435 621	123 462	166 503	195 298	269 118
L <i>M</i>	Obrazovanje <i>Education</i>	105 700	131 958	13 691	15 601	92 009	116 357
Lj <i>N</i>	Zdravstveni i socijalni rad <i>Health and social work</i>	156 928	192 125	68 002	82 454	88 926	109 671
M <i>O</i>	Ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti <i>Other community, social and personal activities</i>	122 447	135 485	78 284	83 390	44 163	52 095
N <i>P</i>	Privatna domaćinstva sa zaposlenim licima <i>Private households with employed persons</i>	0	0	0	0	0	0
Nj <i>Q</i>	Eksteritorijalne organizacije i tijela <i>Extra-territorial organizations and bodies</i>	0	0	0	0	0	0
Ukupno: <i>Total :</i>		5 135 352	6 366 316	3 004 090	3 889 724	2 131 262	2 476 592
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode <i>Taxes on products less subsidies on products</i>						549 205	609 029
BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (tekuće cijene) <i>GROSS DOMESTIC PRODUCT (current prices)</i>						2 680 467	3 085 621

³ Klasifikacija djelatnosti / Classification of activities

⁴ Klasifikacija ekonomskih djelatnosti Evropske zajednice / Classification of Economic Activities in the European Community

4. STRUKTURA BRUTO DODATE VRIJEDNOSTI I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD U TEKUĆIM CIJENAMA, 2007 – 2008. GODINA
STRUCTURE OF GROSS VALUE ADDED AND GROSS DOMESTIC PRODUCT AT CURRENT PRICES, 2007 - 2008

BDP=100.0%, GDP=100.0%

KD NACE – Rev.1		Bruto dodata vrijednost (hilj.EUR) <i>Gross value added, (thous. EUR)</i>	Bruto dodata vrijednost (hilj.EUR) <i>Gross value added, (thous. EUR)</i>	Struktura BDP-a GDP structure (%) 2007	Struktura BDP-a GDP structure (%) 2008
		2007	2008		
A+B <i>A+B</i>	Poljoprivreda, lov, šumarstvo i ribarstvo <i>Agriculture, hunting, forestry and fishing</i>	194 123	230 499	7.2	7.5
V <i>C</i>	Vađenje rude i kamena <i>Mining and quarrying</i>	31 669	37 438	1.2	1.2
G <i>D</i>	Prerađivačka industrija <i>Manufacturing</i>	144 926	166 471	5.4	5.4
D <i>E</i>	Proizvodnja i snabdijevanje el. energijom, gasom i vodom <i>Electricity, gas and water supply</i>	113 152	129 104	4.2	4.2
Đ <i>F</i>	Građevinarstvo <i>Construction</i>	155 108	190 750	5.8	6.2
E <i>G</i>	Trgovina na veliko i trgovina na malo; opravka motornih vozila, motocikala i predmeta za ličnu upotrebu i domaćinstvo <i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles, motorcycles and personal and household goods</i>	357 234	382 416	13.3	12.4
Ž <i>H</i>	Hoteli i restorani <i>Hotels and restaurants</i>	117 556	132 751	4.4	4.3
Z <i>I</i>	Saobraćaj, skladištenje i veze <i>Transport, storage and communication</i>	238 548	288 887	8.9	9.4
I <i>J</i>	Finansijsko posredovanje <i>Financial intermediation</i>	102 970	119 590	3.9	3.9
J <i>K</i>	Aktivnosti u vezi s nekretninama, iznajmljivanje i poslovne aktivnosti <i>Real estate, renting and business activities</i>	255 580	251 445	9.5	8.1
K <i>L</i>	Državna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje <i>Public administration and defence; compulsory social security</i>	195 298	269 118	7.3	8.7
L <i>M</i>	Obrazovanje <i>Education</i>	92 009	116 357	3.4	3.8
Lj <i>N</i>	Zdravstveni i socijalni rad <i>Health and social work</i>	88 926	109 671	3.3	3.5
M <i>O</i>	Ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti <i>Other community, social and personal activities</i>	44 163	52 095	1.7	1.7
N <i>P</i>	Privatna domaćinstva sa zaposlenim licima <i>Private households with employed persons</i>	0	0	0.0	0.0
Nj <i>Q</i>	Eksteritorijalne organizacije i tijela <i>Extra-territorial organizations and bodies</i>	0	0	0.0	0.0
Ukupno: <i>Total</i>		2 131 262	2 476 592	79.5	80.3
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode <i>Taxes on products less subsidies on products</i>		549 205	609 029	20.5	19.7
BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (tekuće cijene) GROSS DOMESTIC PRODUCT (current prices)		2 680 467	3 085 621	100.0	100.0

5. INDEKSI NOMINALNOG RASTA BDP-a U TEKUĆIM CIJENAMA, 2007 - 2008. GODINA
INDICIES OF NOMINAL GROWTH OF GDP AT CURRENT PRICES, 2007 - 2008

u hilj. EUR / Value, thous. EUR

KD NACE – Rev.1		Bruto dodata vrijednost, tekuće cijene Gross value added, current prices	Bruto dodata vrijednost, tekuće cijene Gross value added, current prices	Indeksi nominalnog rasta ⁵ Indices of nominal growth ⁵
		2007	2008	2008 / 2007
A+B A+B	Poljoprivreda, lov, šumarstvo i ribarstvo Agriculture, hunting, forestry and fishing	194 123	230 499	118.7
V C	Vađenje rude i kamena Mining and quarrying	31 669	37 438	118.2
G D	Prerađivačka industrija Manufacturing	144 926	166 471	114.9
D E	Proizvodnja i snabdijevanje el. energijom, gasom i vodom Electricity, gas and water supply	113 152	129 104	114.1
Đ F	Građevinarstvo Construction	155 108	190 750	123.0
E G	Trgovina na veliko i trgovina na malo; opravka motornih vozila, motocikala i predmeta za ličnu upotrebu i domaćinstvo Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles, motorcycles and personal and household goods	357 234	382 416	107.0
Ž H	Hoteli i restorani Hotels and restaurants	117 556	132 751	112.9
Z I	Saobraćaj, skladištenje i veze Transport, storage and communication	238 548	288 887	121.1
I J	Finansijsko posredovanje Financial intermediation	102 970	119 590	116.1
J K	Aktivnosti u vezi s nekretninama, iznajmljivanje i poslovne aktivnosti Real estate, renting and business activities	255 580	251 445	98.4
K L	Državna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje Public administration and defence; compulsory social security	195 298	269 118	137.8
L M	Obrazovanje Education	92 009	116 357	126.5
Lj N	Zdravstveni i socijalni rad Health and social work	88 926	109 671	123.3
M O	Ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti Other community, social and personal activities	44 163	52 095	118.0
N P	Privatna domaćinstva sa zaposlenim licima Private households with employed persons	0	0	0.0
Nj Q	Eksteritorijalne organizacije i tijela Extra-territorial organizations and bodies	0	0	0.0
Ukupno: Total		2 131 262	2 476 592	116.2
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode Taxes on products less subsidies on products		549 205	609 029	110.9
BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (tekuće cijene) GROSS DOMESTIC PRODUCT (current prices)		2 680 467	3 085 621	115.1

⁵ Indeks nominalnog rasta = BDP u tekućim cijenama tekuće godine / BDP u tekućim cijenama prethodne godine
Indices of nominal growth = GDP at current prices in current year / GDP at current prices in previous year

6. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD U TEKUĆIM I STALNIM CIJENAMA SA REALNIM STOPAMA RASTA, 2007 - 2008. GODINA
GROSS DOMESTIC PRODUCT AT CURRENT AND CONSTANT PRICES WITH REAL GROWTH RATES, 2007 - 2008

u hilj. EUR / Value, thous. EUR

KD NACE – Rev.1		Bruto dodata vrijednost Gross value added	Bruto dodata vrijednost Gross value added		Realne stope rasta ⁶ Real growth rates ⁶
		2007	2008		2008
		Tekuće cijene Current prices	Tekuće cijene Current prices	Stalne cijene Constant prices	
A+B A+B	Poljoprivreda, lov, šumarstvo i ribarstvo Agriculture, hunting, forestry and fishing	194 123	230 499	216 379	11.5
V C	Vađenje rude i kamena Mining and quarrying	31 669	37 438	37 257	17.6
G D	Prerađivačka industrija Manufacturing	144 926	166 471	135 678	-6.4
D E	Proizvodnja i snabdijevanje el. energijom, gasom i vodom Electricity, gas and water supply	113 152	129 104	136 026	20.2
Đ F	Građevinarstvo Construction	155 108	190 750	187 216	20.7
E G	Trgovina na veliko i trgovina na malo; opravka motornih vozila, motocikala i predmeta za ličnu upotrebu i domaćinstvo Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles, motorcycles and personal and household goods	357 234	382 416	393 637	10.2
Ž H	Hoteli i restorani Hotels and restaurants	117 556	132 751	121 073	3.0
Z I	Saobraćaj, skladištenje i veze Transport, storage and communication	238 548	288 887	251 487	5.4
I J	Finansijsko posredovanje Financial intermediation	102 970	119 590	109 026	5.9
J K	Aktivnosti u vezi s nekretninama, iznajmljivanje i poslovne aktivnosti Real estate, renting and business activities	255 580	251 445	260 180	1.8
K L	Državna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje Public administration and defence; compulsory social security	195 299	269 118	203 548	4.2
L M	Obrazovanje Education	92 009	116 357	91 785	-0.2
Lj N	Zdravstveni i socijalni rad Health and social work	88 926	109 671	88 432	-0.6
M O	Ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti Other community, social and personal activities	44 163	52 095	42 900	-2.9
N P	Privatna domaćinstva sa zaposlenim licima Private households with employed persons	0	0	0	0.0
Nj Q	Eksteritorijalne organizacije i tijela Extra-territorial organizations and bodies	0	0	0	0.0
Ukupno: Total		2 131 262	2 476 5923	2 274 624	6.7
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode Taxes on products less subsidies on products		549 205	609 029	591 401	7.7
BRUTO DOMAĆI PROIZVOD GROSS DOMESTIC PRODUCT		2 680 467	3 085 621	2 866 025	6.9

Napomena: Negativna realna stopa rasta pokazuje da je BDV u stalnim cijenama 2008. godine manji od BDV-a u tekućim cijenama 2007. godine.
Note: Negative real growth rates indicate that GVA at constant prices for 2008 are lower than GVA at current prices for 2007.

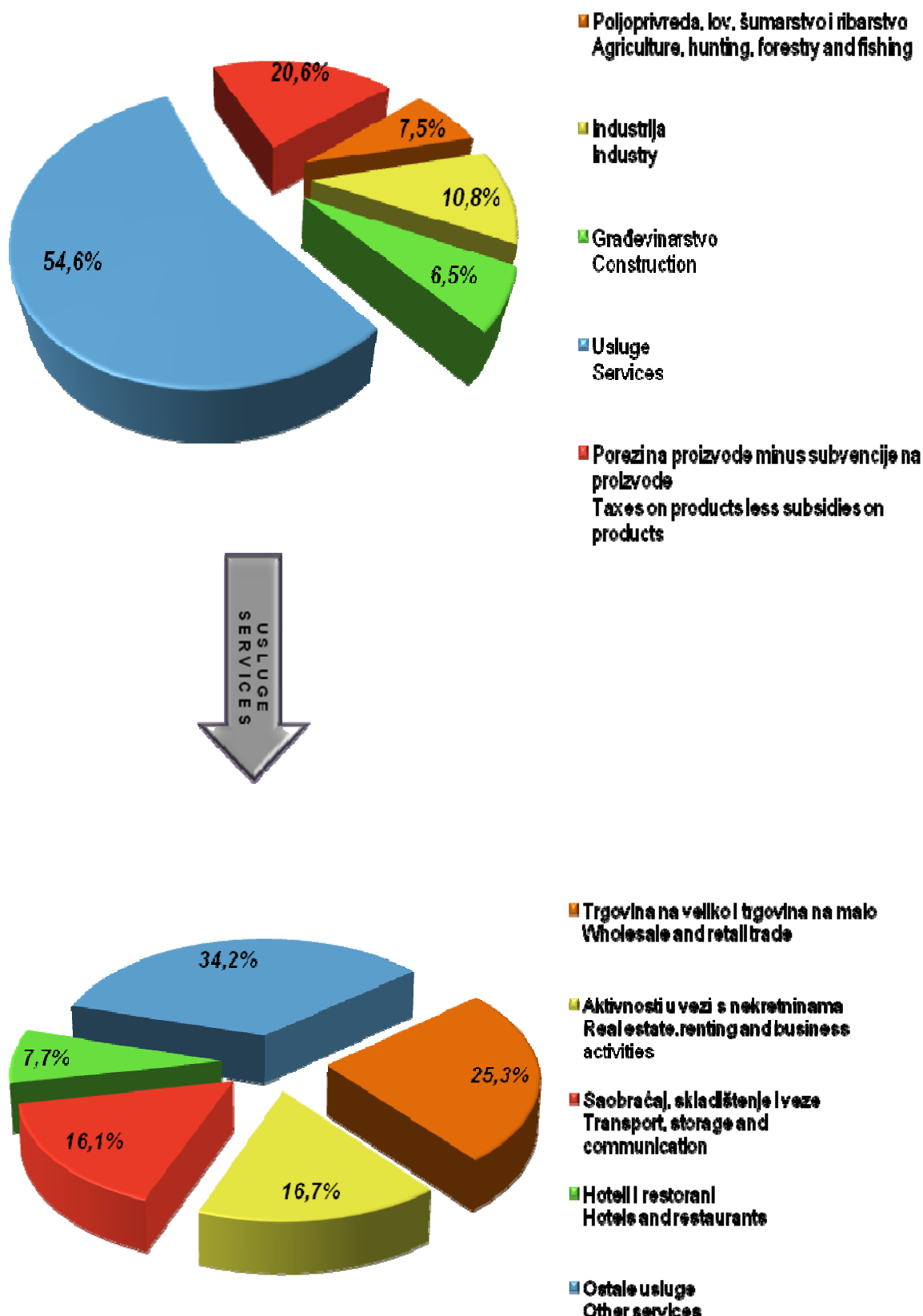
⁶ Realna stopa rasta = BDP u stalnim cijenama tekuće godine/BDP u tekućim cijenama prethodne godine
Real growth rate = GDP at constant prices in current year/GDP at current prices in previous year

7. STRUKTURA BRUTO DODATE VRIJEDNOSTI I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD U STALNIM CIJENAMA, 2008. GODINA
STRUCTURE OF GROSS VALUE ADDED AND GROSS DOMESTIC PRODUCT AT CONSTANT PRICES, 2008

BDP=100.0%, GDP=100.0%

KD NACE – Rev.1		Bruto dodata vrijednost (hilj.EUR) Gross value added, (thous. EUR)	Struktura BDP-a (%) GDP structure
		2008	2008
A+B	Poljoprivreda, lov, šumarstvo i ribarstvo		
<i>A+B</i>	<i>Agriculture, hunting, forestry and fishing</i>	216 379	7.5
V	Vađenje rude i kamena		
<i>C</i>	<i>Mining and quarrying</i>	37 257	1.3
G	Prerađivačka industrija		
<i>D</i>	<i>Manufacturing</i>	135 678	4.7
D	Proizvodnja i snabdijevanje el. energijom, gasom i vodom		
<i>E</i>	<i>Electricity, gas and water supply</i>	136 026	4.8
Đ	Gradevinarstvo		
<i>F</i>	<i>Construction</i>	187 216	6.5
E	Trgovina na veliko i trgovina na malo; opravka motornih vozila, motocikala i predmeta za ličnu upotrebu i domaćinstvo		
<i>G</i>	<i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles, motorcycles and personal and household goods</i>	393 637	13.8
Ž	Hoteli i restorani		
<i>H</i>	<i>Hotels and restaurants</i>	121 073	4.2
Z	Saobraćaj, skladištenje i veze		
<i>I</i>	<i>Transport, storage and communication</i>	251 487	8.8
I	Finansijsko posredovanje		
<i>J</i>	<i>Financial intermediation</i>	109 026	3.8
J	Aktivnosti u vezi s nekretninama, iznajmljivanje i poslovne aktivnosti		
<i>K</i>	<i>Real estate, renting and business activities</i>	260 180	9.1
K	Državna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje		
<i>L</i>	<i>Public administration and defence; compulsory social security</i>	203 548	7.1
L	Obrazovanje		
<i>M</i>	<i>Education</i>	91 785	3.2
Lj	Zdravstveni i socijalni rad		
<i>N</i>	<i>Health and social work</i>	88 432	3.1
M	Ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti		
<i>O</i>	<i>Other community, social and personal activities</i>	42 900	1.5
N	Privatna domaćinstva sa zaposlenim licima		
<i>P</i>	<i>Private households with employed persons</i>	0	0.0
Nj	Eksteritorijalne organizacije i tijela		
<i>Q</i>	<i>Extra-territorial organizations and bodies</i>	0	0.0
Ukupno:			
<i>Total</i>		2 274 624	79.4
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode			
<i>Taxes on products less subsidies on products</i>		591 401	20.6
BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (stalne cijene)			
<i>GROSS DOMESTIC PRODUCT (constant prices)</i>		2 866 025	100.0

GRAFIKON 2. STRUKTURA BRUTO DODATE VRIJEDNOSTI I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD U STALNIM CIJENAMA, 2008. GODINA
 GRAPH 2. STRUCTURE OF GROSS VALUE ADDED AND GROSS DOMESTIC PRODUCT AT CONSTANT PRICES, 2008

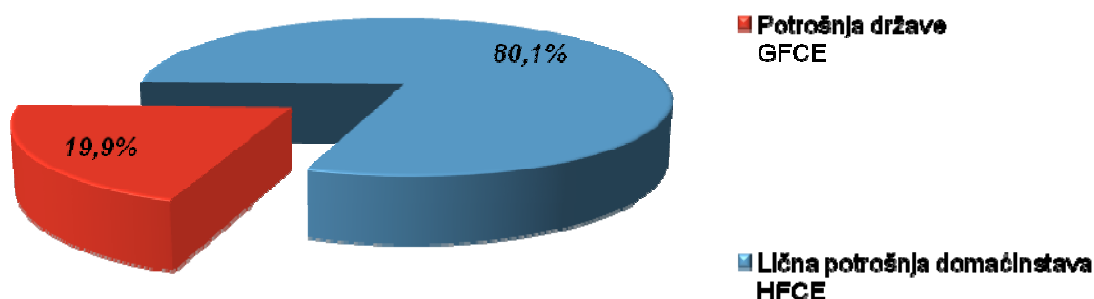
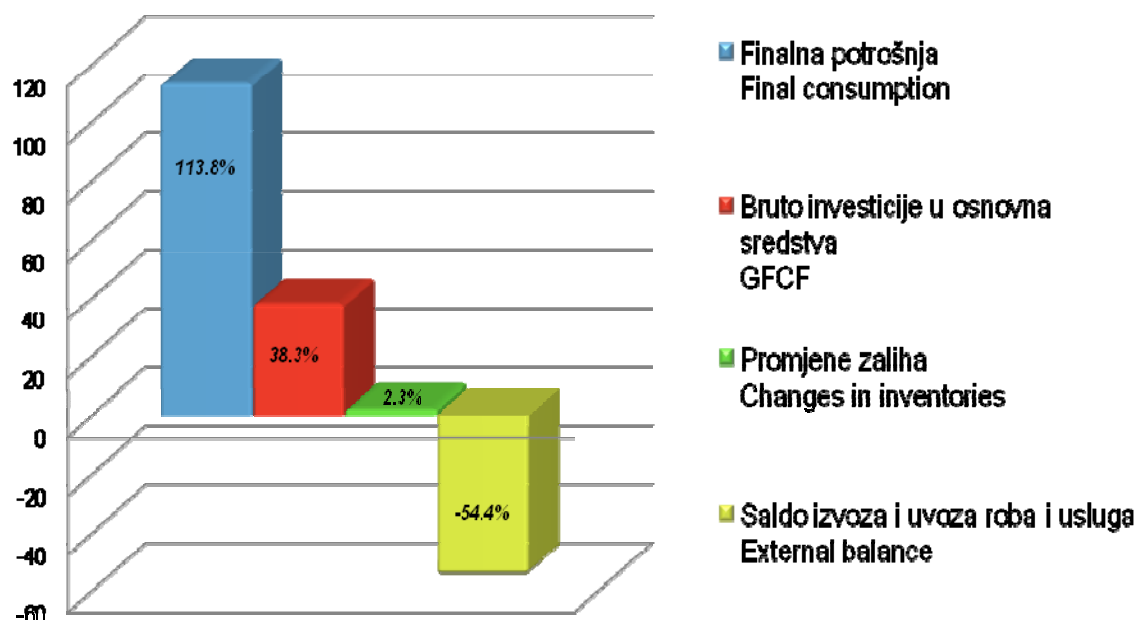

8. STRUKTURA BRUTO DOMAĆEG PROIZVODA PO KATEGORIJAMA POTROŠNJE U TEKUĆIM CIJENAMA, 2007 - 2008. GODINA
STRUCTURE OF GROSS DOMESTIC PRODUCT BY TYPE OF EXPENDITURE AT CURRENT PRICES, 2007 - 2008

KD NACE – Rev.1	BDP=100.0%, GDP=100.0%			
	Kategorije potrošnje (hilj.EUR) <i>Expenditure categories, (thous. EUR)</i>	Kategorije potrošnje (hilj.EUR) <i>Expenditure categories, (thous. EUR)</i>	Struktura BDP-a GDP structure (%)	Struktura BDP-a GDP structure (%)
	2007	2008	2007	2008
1. Finalna potrošnja <i>Final consumption expenditure</i> 1 = (1.1+1.2)	2 908 301	3 512 924	108.5	113.8
1.1 Lična potrošnja domaćinstava <i>Households final consumption expenditure (HFCE)</i>	2 368 961	2 814 821	88.4	91.2
1.2 Potrošnja države <i>Government final consumption expenditure (GFCE)</i> 1.2 = (a+b)	539 340	698 103	20.1	22.6
a) individualna <i>individual</i>	239 523	292 756	8.9	9.5
b) kolektivna <i>collective</i>	299 817	405 347	11.2	13.1
2. Bruto investicije u osnovna sredstva <i>Gross fixed capital formation (GFCF)</i>	867 109	1 180 216	32.3	38.3
3. Promjene zaliha <i>Changes in inventories</i>	39 043	71 048	1.5	2.3
4. Saldo izvoza i uvoza roba i usluga <i>External balance of goods and services</i> 4 = (4.1 - 4.2)	- 1 133 986	- 1 678 567	- 42.3	- 54.4
4.1 Izvoz roba i usluga <i>Exports of goods and services</i> 4.1 = (a+b)	1 189 952	1 221 880	44.4	39.6
a) izvoz roba <i>exports of goods</i>	515 896	467 602	19.2	15.2
b) izvoz usluga <i>exports of services</i>	674 056	754 278	25.2	24.4
4.2 Uvoz roba i usluga <i>Imports of goods and services</i> 4.2 = (a+b)	2 323 938	2 900 447	86.7	94.0
a) uvoz roba <i>imports of goods</i>	2 090 015	2 549 250	78.0	82.6
b) uvoz usluga <i>imports of services</i>	233 923	351 197	8.7	11.4
5. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (tekuće cijene) <i>GROSS DOMESTIC PRODUCT (current prices)</i> 5 = (1+2+3+4)	2 680 467	3 085 621	100.0	100.0

GRAFIKON 3. STRUKTURA BRUTO DOMAĆEG PROIZVODA PO KATEGORIJAMA POTROŠNJE U TEKUĆIM CIJENAMA, 2008. GODINA
GRAPH 3. STRUCTURE OF GROSS DOMESTIC PRODUCT BY TYPE OF EXPENDITURE AT CURRENT PRICES, 2008

METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

Metodološki koncept, definicije i klasifikacije

Korišćena metodologija je u skladu sa Sistemom nacionalnih računa (SNA'93) i Evropskim sistemom nacionalnih računa (ESA'95).

Bruto domaći proizvod (BDP) mjeri ukupnu vrijednost dobara i pruženih usluga koje su proizvele rezidentne institucionalne jedinice.

MONSTAT sprovodi obračun BDP-a po proizvodnoj i potrošnoj metodi i obračuni su međusobno nezavisni.

Obračun BDP-a uključuje sve djelatnosti unutar granica proizvodnje definisane metodologijama SNA'93 i ESA'95 i obuhvata cjelokupnu teritoriju Crne Gore.

Procjena neobuhvaćene ekonomije za legalni dio ekonomskih aktivnosti djelimično je uključena u obračun BDP-a.

Nelegalne aktivnosti: droga, prostitucija, krijumčarenje ljudi, nelegalna trgovina CD-a, video kasete, nelegalno korišćenje softvera, prodaja oružja i dr. nijesu uključene u obračun BDP-a.

Klasifikacija ekonomskih jedinica po djelatnostima u skladu je sa Klasifikacijom djelatnosti (KD) koja je usklađena sa Klasifikacijom ekonomskih djelatnosti Evropske zajednice (NACE Rev.1).

Metodologija obračuna

Proizvodna metoda

Osnovne kategorije obračuna BDP-a po proizvodnoj metodi su:

Bruto vrijednost proizvodnje se definiše kao tržišna vrijednost svih proizvedenih roba i usluga. Obračunata je po djelatnostima u približnim osnovnim cijenama, jer su sve subvencije tretirane kao subvencije na proizvode i uzete u obračun na nivou nacionalne ekonomije.

Intermedijarna potrošnja po nabavnim cijenama je vrijednost proizvoda i usluga koji se transformišu, koriste ili troše u procesu proizvodnje.

Bruto dodata vrijednost predstavlja razliku između bruto vrijednosti proizvodnje i intermedijarne (međufazne) potrošnje.

Bruto domaći proizvod u tržišnim cijenama iskazuje vrijednost svih proizvedenih dobara i usluga rezidentnih jedinica, tj. zbir bruto dodatih vrijednosti po djelatnostima i poreza na proizvode umanjene za subvencije na proizvode.

U obračun Intermedijarne potrošnje po djelatnostima uključene su usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene (FISIM) čime je obračun BDP-a usklađen sa Evropskim standardima.

METHODOLOGICAL NOTES

Methodological concepts, definitions and classifications

Applied methodology is harmonized with the System of National Accounts (SNA'93) and European system of accounts (ESA'95).

Gross domestic product (GDP) measures the total value of the goods and services produced by resident institutional units.

MONSTAT compile GDP by production and expenditure approaches which are mutually independent.

The GDP calculation includes all activities within the production frame defined by SNA'93 and ESA'95 methodologies and covers the whole territory of Montenegro.

The estimate of non-observed economy for legal part of economy is partially included in compilation of GDP.

The following illegal activities drugs, prostitution, sex-trafficking, illegal selling of CDs, video tapes, illegal use of software, smuggling of weapons, etc. are not included in GDP estimation.

The classification of economic units by activity is in line with the national Classification of Activities (CA) that is harmonized with the Classification of Economic Activities in the European Community (NACE Rev.1).

Compilation methodology

Production approach

The main categories of GDP compilation by production approach are:

Gross output is defined as a market value of produced goods and services. It is calculated by activities at approximate basic prices, since all subsidies are treated as subsidies on products and included into calculation on the level of national economy.

Intermediate consumption at purchase prices is the value of goods and services, which are transformed, used and consumed in the production process.

Gross value added is the value of gross output less the value of intermediate consumption.

Gross domestic product at market prices is the value of all goods and services produced by resident units, i.e., the sum of gross value added by activities and taxes on products less subsidies on products.

In compilation of intermediate consumption by activities is included the value of financial intermediation services indirectly measured (FISIM) which increase level of harmonisation of GDP compilation in line with European standards.

Tekuće cijene

Obračun bruto dodate vrijednosti u tekućim cijenama najvećim dijelom zasniva se na podacima Završnih računa preduzeća kao i podacima iz redovnih statističkih istraživanja (*Obračun vrijednosti proizvodnje nekorporativnog sektora*).

Kvalitet podataka Završnih računa je poboljšan dodatnim procjenama uz korišćenje podataka iz statistike poljoprivrede, industrije, građevinarstva, trgovine na veliko i malo, turizma, saobraćaja i ostalih statistika.

Uz to su korišćeni i administrativni podaci Centralne banke Crne Gore, Poreske uprave, Uprave carina i Ministarstva finansija.

Obračun bruto dodate vrijednosti za djelatnost „Aktivnosti u vezi sa nekretninama, iznajmljivanje i poslovne aktivnosti“ urađen je primjenom „user cost“ metode koja je usaglašena sa zahtjevima ESA'95 metodologije.

Korišćeni podaci prilagođeni su metodološkim zahtjevima SNA'93 i ESA'95, a u pojedinim slučajevima su izvršene procjene na osnovu raspoloživih podataka.

Stalne cijene

Obračun BDP-a po proizvodnoj metodi urađen je i u stalnim cijenama. Na osnovu raspoloživih podataka izvršen je i obračun u stalnim cijenama primjenom metode dvostruke deflacije za djelatnost poljoprivrede, a za sve ostale djelatnosti obračun je sproveden primjenom metode jednostruke ekstrapolacije, odgovarajućim indikatorima tj. indeksima fizičkog obima proizvodnje.

Potrošna metoda

Obračun BDP-a po potrošnoj metodi u tekućim cijenama zasniva se na podacima iz redovnih istraživanja MONSTAT-a, Uprave carina, Ministarstva finansija, Centralne banke Crne Gore i ekspertskih procjena za dio podataka za koje su nedostajali izvori.

Za obračun lične potrošnje domaćinstava korišćeni su podaci iz redovnih istraživanja MONSTAT-a, kao i iz različitih administrativnih i ostalih raspoloživih izvora. Glavni izvor podataka je Anketa o potrošnji domaćinstava. Korišćena je COICOP klasifikacija na četvrtom nivou. Za obračun lične potrošnje domaćinstava primijenjen je metod Robnih tokova (Commodity flow approach) koji predstavlja balans svih tokova roba i usluga proizvedenih i uvezenih na jednoj strani i korišćenih i izvezenih na drugoj strani.

Podaci o izdacima države izračunati su na osnovu podataka Ministarstva finansija i Završnog računa budžeta Crne Gore. Individualna potrošnja države obuhvata rashode za obrazovanje, zdravstvo, socijalnu zaštitu, sport, kulturu i rekreaciju. Ostali rashodi države predstavljaju kolektivnu potrošnju (opšte javne službe, vojna i civilna odbrana sa ministarstvom, stambeno-komunalni poslovi i sl.).

Bruto investicije u osnovna sredstva pravnih lica obračunate su na osnovu metode Robnih tokova (Commodity flow approach) i podataka iz Godišnjeg istraživanja o

Current prices

Gross value added calculation at current prices is mostly based on Annual Financial Reports of Enterprises as well as on results of regular statistical surveys (Compilation of output for unincorporated sector).

The data quality of annual Financial Reports was checked and partially corrected on the basis of data from statistical surveys in agriculture, industry, construction, wholesale and retail trade, tourism, transport and other statistics.

Additionally, it was used administrative data obtained from Central Bank of Montenegro, Tax authorities, Customs administration and Ministry of Finance.

Gross value added for activity “Real estate, renting and business activities” is compiled by user-cost approach, which is harmonized with ESA'95 methodology.

The used data were adjusted according to the requirements of SNA'93 and ESA'95 methodologies, while in certain cases particularly estimation were made on the basis of available data.

Constant prices

GDP calculation by production approach is also done at constant prices. On the basis of available data it is carried out double deflation method for activity Agriculture and for others activities calculation is done by applying single extrapolation method, using appropriate indicators i.e. physical volume indices.

Expenditure approach

The GDP compilation by expenditure approach at current prices is based on the data from regular surveys of MONSTAT, Ministry of Finance, Central Bank of Montenegro as well as expert estimates for non-available data.

Final consumption expenditure of households was calculated on the basis of data from regular statistical surveys of MONSTAT as well as on data from various administrative sources. The main data source is Household Budget Survey (HBS). COICOP classification on 4-digit level is applied. Commodity flow approach is used for estimation of final consumption expenditure of households which represent balance of all goods and services flows that are produced and imported from one side and used and exported on the other side.

Data on Government expenditures were based on data from Ministry of Finance and Budgetary Report of Montenegro. Individual Government final consumption includes expenditures on Education, Health, Social security and welfare and Sport, culture and recreation. Remained expenditures of the government are related to collective consumption (general public services, military and civil defence with ministry, residential and communal services, etc).

Gross fixed capital formation data for corporate enterprises are compiled by Commodity flow approach and using data from regular MONSTAT survey: Annual survey on investments in

investicijama u osnovna sredstva koje sprovodi MONSTAT. Bruto investicije u osnovna sredstva za nekorporativni sektor (građevinarstvo, trgovina, poljoprivreda i dr.) procijenjeni su na osnovu raspoloživih podataka iz redovnih statističkih istraživanja.

Podaci o izvozu i uvozu usluga zasnivaju se na podacima Bilansa plaćanja Centralne banke Crne Gore. Podaci o izvozu i uvozu roba zasnovani su na podacima MONSTAT-a tj. statistike spoljne trgovine po specijalnom sistemu.

Revizija obračuna BDP-a za 2007. godinu

Revizija BDP-a za 2007. godinu uzrokovana je sledećim razlozima:

- a) Povećan kvalitet obuhvata podataka;
- b) Eliminisanje duplih podataka iz osnovnih izvora podataka korišćenih u obračunu;
- c) Poboljšan statistički registar;
- d) Bolja konzistentnost podataka između proizvodne i potrošne metode;
- e) Unaprijeđen kvalitet obračuna sektora poljoprivrede;
- f) Poboljšana primjena propisane metodologije za obračun sektora države, FISIM-a i imputirane rente.

fixed assets. Gross fixed capital formation for the unincorporated sector (construction, trade, agriculture, etc.) was estimated on the basis of available data from regular statistical surveys.

Data on exports and imports of services are based on the Balance of Payment data of Central Bank of Montenegro. Data on exports and imports of goods are based on the Monstat data from external trade statistics following special trade system.

Revised estimation of GDP for 2007

Revision of GDP for 2007 is result of:

- g) Increased quality of data coverage;*
- h) Eliminated double data in used data sources for estimation;*
- i) Improved statistical register;*
- j) Improved data consistency between production and expenditure approaches.*
- k) Improved quality for estimation of agricultural sector;*
- l) Improved implementation of reference methodology for estimation of government sector, FISIM and imputed rents.*

Odgovara:
Responsible:

Radomir Đurović, direktor
Mr. Radomir Đurović, General Director

Saopštenje priprema:
Release prepare by:

Odsjek makro-ekonomskih statistika i nacionalnih računa
Department of macroeconomic statistics and national accounts

Kontakt osobe:
Contact persons:

Mr. Gordana Radojević, pomoćnik direktora
Msc. Gordana Radojević, Assistant Director

Branka Šušić - Radovanović, načelnik odsjeka
Ms. Branka Šušić - Radovanović, Head of department

Izdaje i štampa:
Published and printed by:

Zavod za statistiku Crne Gore - MONSTAT
Statistical Office of Montenegro - MONSTAT

IV Proleterske 2, 81000 Podgorica
Tel: +382 (0) 20 230 811
Fax: +382 (0) 20 230 814

E-mail: contact@monstat.org

www.monstat.org